

ՀՐԱՊԱՐԱԿ ԵՒ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹԻՒՆ, ԱՐՑԱԽ, ԲԱՅՑ ԵՎ ՆԱԵՒ ՈՒՐԻՉ ԲԱՆԵՐ

Հոկտեմբերի առաջին օրերն են, և գործադուլն ու գործադուլային տրամադրությունները տակաւին կը յամենան երկրին մէջ, թէև 45-50 տոկոսի համեմատութեամբ: Ըստ երևույթին, այս մարտավարութեան նկատմամբ միակամ չեն նաև «Ղարաբաղի կոմիտէ»ի անդամները, որոնց «կարծր» նկատուած թեւը, մէկ կողմէ, կ'ուզէ ամէն զնոյ պահպանել գործադուլի որոշումը՝ իբրև ճշմարիտ միջոց՝ ուղղուած Մոսկուայի ու Երևանի կառավարութեանց վրայ: Մոսկուայի՝ որպէսզի արդարօրէն լուծէ Ղարաբաղի հար-

և կամ, անպատասխանատու կելոյթէ մը ետք, խօսք առնելով յայտարարելու, թէ ստուել ճառարար միայն ինքզինք եւ իր անձնական կարծիքը կը ներկայացնէ, և «կոմիտէ»ն ոչ մէկ պատասխանատուութիւն կը ստանձնէ:

Իսկ ինչ կը վերաբերի կարծր թեւին, հող ալ միատարրութիւն չկայ, կը պըն-

խոհութիւն մը, ուսմիակաւրական մտեցում մը, որ որքան անսպասելի՛ նոյնքան և իմաստուն է, - չգրգռել կիրքերը, առաջըր առնել ծայրայեղականութեանց, չթողուլ որ հրապարակը ինքզինք որ շատ դժ պիտի ձգէր մեր ժողովուրդին բոլոր թըշնամիներուն ու նոր իշխանութեան ներքին հակառակորդները... Յատկանշական էր այս կապակցութեամբ կենտրոնի Ա. քարտուզար Ս. Յարութիւնեանի Տ Հոկտեմբերի պատկերասփիւռն արտասանած ճառը, որ կրկնուեցանաւ յաջորդ երկու օր: «Ոչ թէ բռնութեամբ, այլ բարեբաղան ճանապարհով, համոզակաւ, միջոցներով մենք կը հասնինք ներքին կացութեան բնականոնացումին»: Այս միտքն էր որ կրկնուեց անբաւարար: Ու կը թուի թէ պարզ է հայկական իշխանութեան հաշուարկը - երբ որ յաջողութիւն չիմանաւրքը՝ Արցախի խնդիրը, Հրապարակի շարժումը կը կորսնցնէ իր ժողովրդական հիմքերը:

Վերադառնալով գործադուլի հարցին, Լեւոն Տէր Պետրոսեան եւ իր ընկերներէն մէկ քանին անհանգիստ են, կը զգան այդ քայլին ծանր պատասխանատուութիւնը:

- Մենք շարունակական այս գործադուլներին հետեւանքով կորցրել ենք մէկ միլիար ռուբլի՛ նոյն այդ պատճառով մեր հանրապետութեան բարեբաղանքը այս տարի պակաս կը ստանան 1000 բնակարան... ափսոսանքի, արտառութեան ու զայրոյթի համախառն շեշտով կը յայտնէ վարչապետը՝ Ֆատէյ Տաճատի Սարգսեանը, իր առանձնատենակին մէջ կատարուած սրտացրտի մը ընթացքին, ապա կը շարունակէ. - Ինչպէս մեր Վեհափառն էր ստուած, - ու հոս ակնսմանքի ու սիրոյ փայլ կը ստանան իր աշխոյժ աչքերը: մենք սկիտակի վրայ նուէր ենք մատուցում մեր ժողովրդի թշնամիներին: Ո՞վ կարող էր աւելի մեծ միաս հասցնել մեր երկրին ու ժողովուրդին, եթէ ոչ՝ ինքներս մեզ, - կ'եզրակացնէ ան: Եւ իրմէ կ'իմանանք նաև, թէ երբ հայկական կառավարութիւնը որոշէր է կրթական ընթացիկ տարեւըջանին զարարադրի 300 ուսանողի տեղ յատկացնել Հայաստանի բարձրագոյն կրթական հաստատութիւններուն մէջ, հայաստանաբնակ ու թերեւս ամէն օր Օփերայի հրապարակին վրայ «Ղարաբաղ, Ղարաբաղ» գոռացող ծնողներէն բաղկացած պատուիրակութիւն մը իրեն ներկայանալով մտաւախութիւն յայտնել է, թէ իրենց զաւակներուն հասանելի տեղերը չըլլայ թէ տրամադրուին «ուրիշներուն»...

Այո՛, շիտ թ ու հակասական շատ բան կայ այս օրերուն մեր հայրենիքին մէջ:

- Տխմարութիւն է այդ ամբողջ գործադուլն ու զայն աղաղակով - ձեռքը դէպի Օփերայի հրապարակին ուղղութեամբ թափ սալով՝ արբտում ու յոգնած կը խօսի ժողովրդական մեծ դերասանը՝ Սոս Սարգսեանը, որուն զիշերուան ժամը 12ին այցելու-

թեան դացած ենք Ընկ. Հայկազն Ուզունեանի և Ընկ. Արշաւիր Կէօնճեանի հետ, Արշաւիր հետ ունենալով յարամեզի հետ ունենալով յարամեզի, զիստեւ և մշտարարթ, զիստեւ և մշտարարթ: Թուն Լեւոն Հախլերդեանը՝ իսկական հայկական իսկական երեսում է հենց այս թիւը կրկնում է հենց այս օրերին, - կը շարունակէ ան, և իր իմաստուն աչքերն ու և իր իմաստուն աչքերն ու մէջքի ցաւէն և անքնութեւնէն տառապած դէմքը կ'ըսեն

Միլիցիաները՝ բոզոբոզ բազմութեան և բամակայի մեքերու միջեւ...

աւելին՝ քան իր թա ու հանդարտ ձայնը, հատիկ-հատիկ արտաբերուող բառերը: Ինք, որ առաջնորդներէն եղած է նախկին «Ասպնէրի Պոր-հուրդ»ի և մինչև այժմ կը զիստարէ համաժողովրդային հանգանակութիւնը ի նըպատ Արցախին, դառնացած՝ բայց առանց կիրքի կը խօսի այժմ Օփերայի հրապարակը դրաւած խմբակին մոլոր և յայտուն գործունէութեան մասին: Այդ խմբակը զինք, ինչպէս Միլիցիայուտիկեանը, Զօրի Բալայեանը, Վիկտոր Համբարձումեանը, Բապրատ Ուլուբաբեանը և մեր կարկառուն մտաւորականներուն

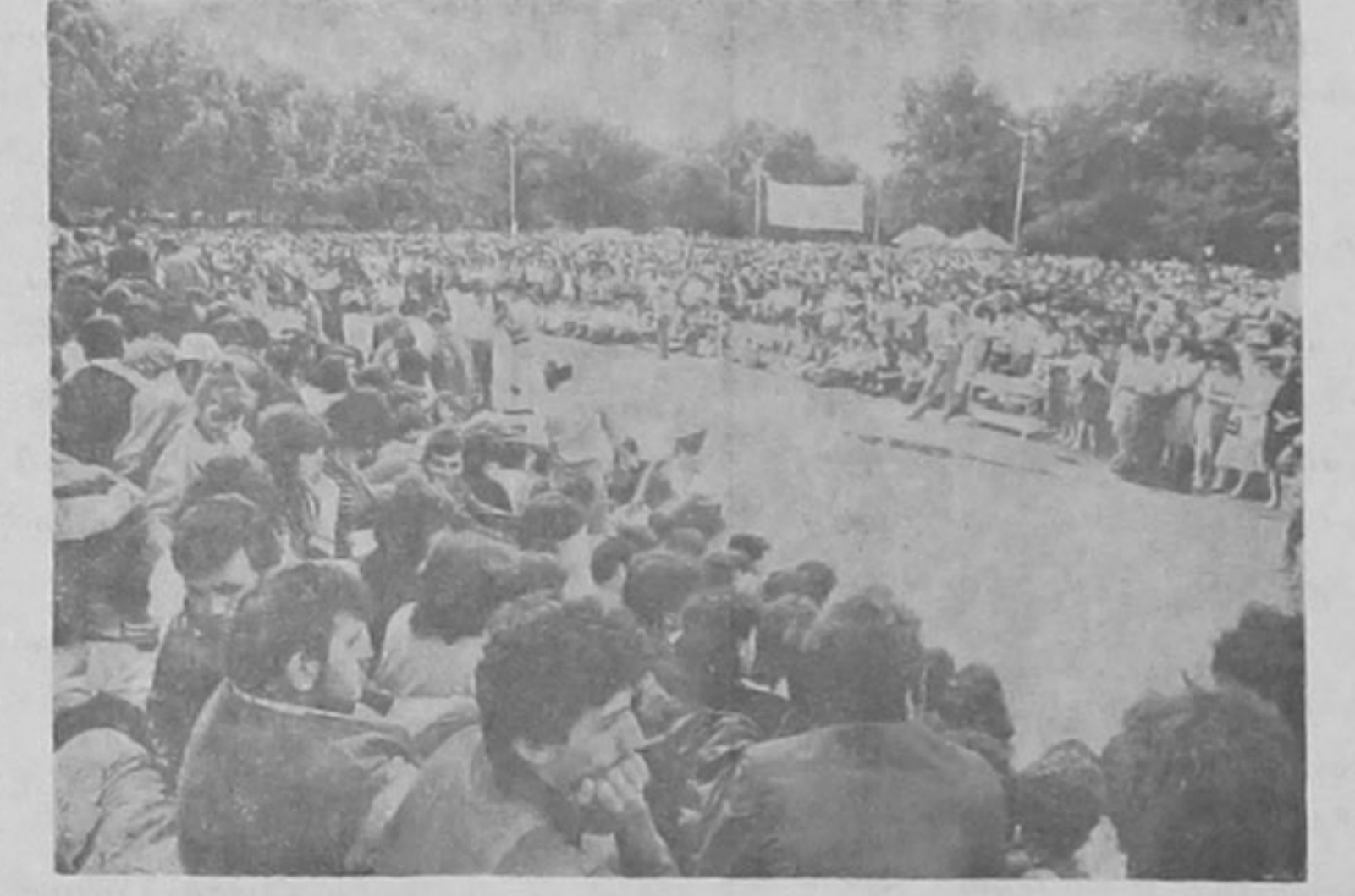
բարադրին վերադառնալով ծննդավայրը և տէր կանխ իր հողին ու տունին: 43 զիշկայ հոն, որոնք լքուած են որոնց բնակիչները գաղթեան դէպի Պարո, Երևան, Մոսկուա, Միլիցիայուտ... Մուսկայի: Պէտք է հուժկու քրաւիլ օրեր, որպէսզի ճամբայ բանաւ Արցախի զիշերուն միջև: Ետարի շարունակ աղբիքներ այնքան ծրագրուած ալետեր են, որ Լեւոնային Ղարապի զիշերուն և աւաներուն միջև ճանապարհները կառուցուել են այնպէս որ զիշէ զիշ երթիք կատարուի միայն աղբիքներու իր բնակուած շրջաններուն ըն-

Հացադուլարներ կը պահանջեն Սահմանադրութեան կիրարկումը:

ցը խստագոյնս պատժ Սուսկայի թի գեղատպանները և գործերը դուրս բերէ մայրաքաղաքէն. իսկ Երևանի՝ որպէսզի Գերագոյն Խորհուրդի (խորհրդարան) արտակարգ նիստ գումարէ՝ մերժելու համար 18 Յուլիտի որոշումը, Արցախը Ս. Հայաստանի անբաժանելի մասը յայտարարելու, ազատ անտեսութիւն, դետոյանական առանձին ներկայացուցիչներ և անջատ բանակ ունենալու և Եռագոյնի գործադուլները պաշտօնականացնելու: Միւս կողմէ, ուրիշներ, նախ «կոմիտէ»ն, կ'ուզեն որոշ հակացողութեան մը վայ կառավարութեան հետ՝ ընկառաջելու

դէն շատեր: Այդ թեւին յարած են մարդիկ, որոնք տեսակէտներու ամբողջ խայտարէտութիւն մը կը պարզեն՝ կաշառակերութեան և կենսոլորտի ասպականման դէմ պայքարողներէն մինչև անջատողական ու անկախանալու ցնորատեսութեամբ վարակուածները: Այս վերջինները ընդհանրապէս հետեւորդներն են Պարոյը Հայրիկեանի խմբակին, որ թէև սկիզբէն եւեթ դուրկ եղած է ժողովրդային արմատներէ, սակայն իր ներկայութիւնը զգալի դարձուցած է ամէն անգամ որ դժգոհութեան ջերմաստիճանը ժողովուրդին մօտ բարձրացած է՝ արտա-

Նստացոյցի մասնակիցները ժողովուրդէն մէկ քայլ առաջ՝ դէպի Արցախեան պահանջատիրութիւն:

համար գործադուլները դադարեցնելու կոչերուն: Թէև այս վերջինները միշտ կը յայտարարեն, թէ «կոմիտէ»ն միակամ է և տարածայնութիւնները կը ձգտին ներսէն քայքայել զիրենք...

Իրենց հերթին, անկախ մտաւորականներ, «Ղարաբաղի կոմիտէ»ի նախկին անդամներ թէ՛ փետրուարեան մարտեան օրերուն ստեղծուած՝ «Ասպնէրու խորհուրդ»ի անդամներ կը պընդեն, թէ «կոմիտէ»ի ներկայ կազմը երբեք ալ միատարր չէ. հոն կան սղաք, ինչպէս՝ Մատենադարանի գիտաշխատող և Ս. Էջմիածնի Հոգևոր ձեռնարանի դասախօս Լեւոն Տէր Պետրոսեանը, որոնք չափաւորական են և աւելի շրջահայեաց: Լեւոնը յաճախ, միթիկներու ընթացքին, ստիպուած կ'ըլլայ բարձրախօսով միջամտելու խիստ ծայրայեղական արտայայտութիւններու դէմ,

բին թէ ներքին այս կամ այն գրգռութեան հետեւանքով: Ու թէև անոնց պարագլուխը, Մովսէս Կորիկոբան, մաս չի կազմեր «Ղարաբաղ կոմիտէ»ին, սակայն անոր գործակիցներէն կամ համակիրներէն ո՞՞՞նք ներգրաւուած են շարժումին մէջ՝ ընդհանրապէս մարտավարական նպատակներով, շարժումին ուժը շնորհակցնելու միտումով: Եւ ընդհանրապէս, այս «բաղադրոյն» ղեկավարութիւնը իրարու միացնողը կը թուի ըլլալ վախը՝ կառավարութեան յետադայ քայլերէն. մանաւանդ որ իւրաքանչիւր հոսանք ունի իր հետեւորդները, որոնք ակտիւիստները կը կազմեն տրեւալ խմբաւորումին, և անհրաժեշտ՝ շարժումի դոյատեւման համար:

Իսկ կառավարութիւնը այժմ որդեկրօմէ է նոյնիսկ արեւմտեան չափանիշներու համար, գաժանախի յայնա-

Կառադուլարները Օփերայի մուտքին:

մեծ մասը կը նկատէ «դաւաճաններ», «սիւտութեանը ծախսուածներ»: Տակաւին մի քանի օր առաջ, երբ ինք՝ Սօսը, Ս. Կապուտիկեանը և Զ. Բալայեանը պատկերասփիւռն էլ լայն ունենալով կ'ուզուողներ էին գործադուլը դադարեցնելու, յաջող երկուս բուն հակադրական հանդիպել էին Օփերայի հրապարակի տաք-դուր ճառախօսներուն կողմէ, վիրաւորական խօսքերու տարափի մը ուղեկցութեամբ: Նման վերաբերումի հանդիպել էին նաև Ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետին և մեր մեծագոյն զինականներն՝ Վ. Համբարձումեանին նմանօրինակ կոչերը:

Հարց կուտայ Սօսին չուտի սկիզբը երևան հասած և սիրաբանայ մեր աղապին երեք կուտակցութիւններու գերագոյն մարմիններուն ստորապրութիւնը կրող կոչին ձգած սպաւորութեան մասին: - Սփիւռքը շարժում է իմաստուն և խելօք, և Ար-

մէջն... Իսկ մե՞նք, ինչ կառավարութիւնը... Այն լաւ է յիտար այդ մասին հիմա աւաղելու ժամանակ չէ՛:

Այս մարդը, Ս. Սարգսեանը, այժմ ինձի կը պատկերանայ իբրև հայոց մութեան դասագիրքէս գործը ցայտած խիսկական նասացում մը, տոհմիկ ու հարազատի օր իր նորը արուեստիկ հայոց զիւր ու զպրտութեան փարութիւն մէջ՝ դիտէ նաև ժողովուրդ առաջնորդ գէպի ճշմարիտ գործը տականութիւն, բայց զիտեմ թեւու թիւները, սակայն թիւներն ու կարելիութիւնները:

Ազգային մօր կուտակցութեանց ուղղած «Սօսք»ին մասին հարցնելու կարծիքը Մուրատեանին՝ «Ղարաբաղի կոմիտէ»ի վարին: 8. ԱԻԵՏԻՔԵԱՆ (Շար. 2)